

Ojārs Lāms

Konference “Literatūras zināšanas mūsdienīgam bibliotekāram”

2019. gada 20. maijā, Latvijas Nacionālā bibliotēka

POSTSOCIĀLISMA LITERATŪRA STARP
PAGĀTNES TRAUMU UN TAGADNES IZVĒLĒM
(*ALBĀŅU, BULGĀRU, POĻU, VĀCU U.C. LITERATŪRAS*)

KULTŪRAS IZPAUSMJU DAUDZVEIDĪBA

UNESCO KONVENCIJA PAR KULTŪRAS IZPAUSMJU DAUDZVEIDĪBAS AIZSARDZĪBU UN VEICINĀŠANU, 2005

kultūras daudzveidība veido cilvēces kopējo kultūras mantojumu un ir jāsargā un jā saglabā visas cilvēces labā;

kultūras daudzveidība pasauli dara bagātu un daudzveidīgu, kas savukārt paplašina izvēles iespējas un bagātina cilvēku spējas un vērtības, un tāpēc tā ir ilgtspējīgas kopienas, tautu un nāciju attīstības virzītājspēks;

kultūras daudzveidībai, kas plaukst demokrātijas, iecietības, sociālā taisnīguma un savstarpējās cieņas gaisotnē starp tautām un kultūrām, ir nepieciešams, lai vietējā, valsts un starptautiskā līmenī valdītu miers un drošība;

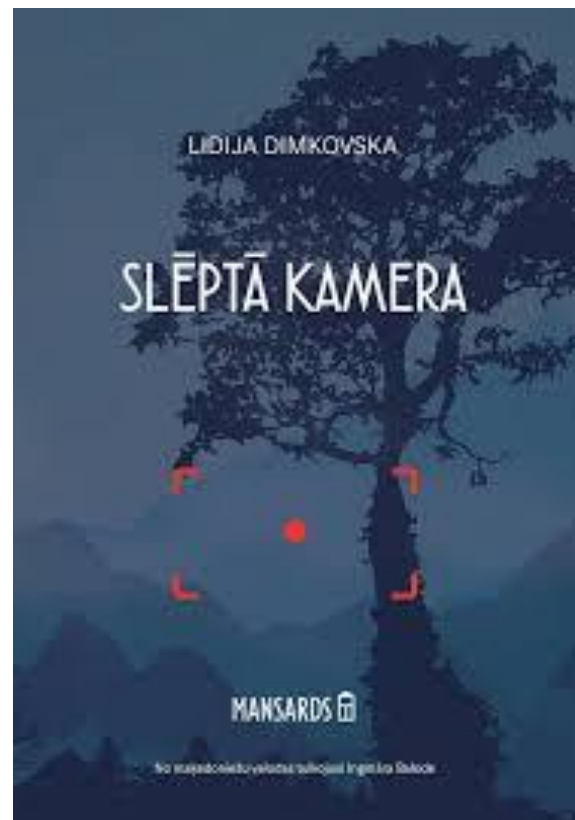
kultūra daudzveidīgi izpaužas laikā un telpā un ka šī daudzveidība ir iedzīvināta cilvēci veidojošo tautu un sabiedrību unikalitātē un identitāšu un kultūras izpausmju dažādībā;

KULTŪRAS IZPAUSMJU DAUDZVEIDĪBA

Daži piemēri par kultūras izpausmju tolerēšanu Latvijas sabiedrībā:

- *twitter* par Eirovīzijas komentēšanu:
“tiešām nevarēja atrast kādu jaunāku Eirovīzijas komentētāju . šis jau komentē kā īsts lauku vecis – brīnās par modernajām parpalām, kurās tērpušies citu valstu dūdiņi”;
- divu inteligentu kundžu saruna publiskajā telpā: “to vīriešu skūpstu jau nu gan nevajadzēja rādīt, tīrā Sodoma un Gomora.”

KULTŪRAS IZPAUSMJU DAUDZVEIDĪBA UN LITERATŪRAS TULKOJUMI

Lidija Dimkovska (1971) “Slēptā kamera”. Rīga:
“Mansards”, 2018. – pirmais maķedoniešu literatūras
tulkojums latviešu valodā (*radošas personības ceļš 21.
gadsimtā*).

AROGANCE IR TAISNĪGA. *GUNDEGA REPŠE*

.. pirms lielā brauciena Rīgā vēlējos nopirkt kaut kādu literatūru par Ķīnu latviešu valodā. Mājās diezgan trūcīgi un ne dzimtajā valodā. Visvairāk vēlējos ceļamaizei Konfūciju. Nekur, nekas. Nu, varbūt vismaz kāds ceļvedītis? Veltīgi. Ķīniešu virtuve, es jau vaicāju, indīgi smīnēdama. Nē, tukšums. Nu, kaut kas, jebkas! Tik pašpietiekama, izrādās, ir Latvija, kurā acīmredzot intelīģence, izstudējusi ķīnzīmes, lasa oriģinālā. Vai vienkārši baksta telefonā simtreiz pārstāstītas enciklopēdiju ziņas bez ticamības procentiem. Pārdomāju — ja latviešiem nevajag pat senās Ķīnas pamatu pamatus, kālab lai Ķīnai iemirdzētos acis, klausoties manos stāstos par brīnišķo latviešu literatūru?

Gundega Repše. Skiču burtnīca. 100. Rīga: Dienas Grāmata, 2019. 186. lpp.

“POSTSOCIĀLISMA” LITERATŪRA

- kopējā sociālistiskā pieredze - trauma;
- nacionālo ideju ģenēzes paradigmas kopīgās iezīmes – tilts uz 19. gadsimtu;
- eiropintegrācijas problemātiskie un diskutablie aspekti – nevienlīdzība, arogance;
- *homo sapiens* mūžīgās izvēles – *Tous différents, tous égaux* (burt. ‘visi dažādi, visi vienlīdzīgi’).

“POSTSOCIĀLISMA” LITERATŪRAS PIEDĀVĀJUMS LATVIEŠU VALODĀ 21. GADSIMTĀ

- relatīvi bagātīgs igauņu un lietuviešu autoru un tekstu klāsts,
- poļu literatūra,
- bulgāru,
- albāņu,
- vācu (diasporas traģika).

“SOCIĀLISTISKĀ EIROPA” RIETUMU LITERATŪRAS TEKSTOS

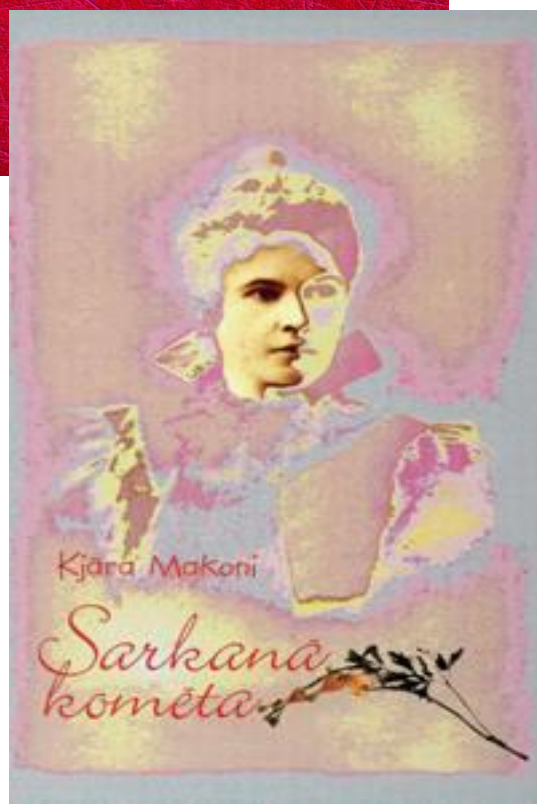
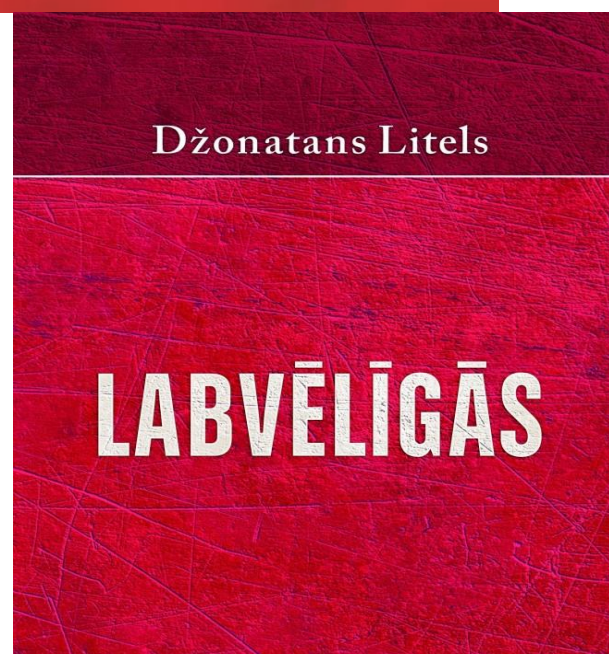
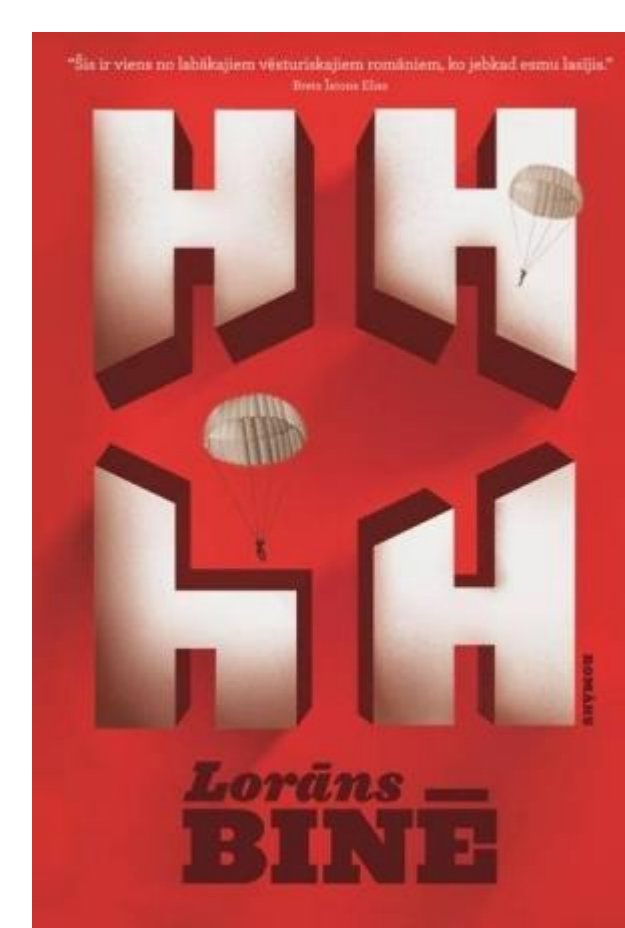
- franču literatūra:

Lorāns Binē (*Laurent Binet*). “HHhH”, Rīga: Zvaigzne ABC, 2016 (*pretošanās kustība Pragā II pasaules kara laikā*);

Džonatans Litels (*Jonathan Littell*) “Labvēlīgās”, Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2015 (*stāsts par holokaustu no vardarbības veicēju puses*);

- itāļu literatūra:

Kjāra Makoni (*Chiara Maconi*) “Sarkanā komēta”, Rīga: Karogs, 2004 (*Aspazijas dzīvesstāsts savijumā ar mūsdienu itāļu sievietes sevis meklējumiem*).

“SOCIĀLISTISKĀ EIROPA” RIETUMU LITERATŪRAS TEKSTOS

baltiešu-amerikāņu literatūra:

Rūta Šepetis (*Ruta Sepetys*, 1967)

Starp pelēkiem toņiem. Rīga: Zvaigzne ABC, 2011 (*Sibīrijas izsūtījums*);

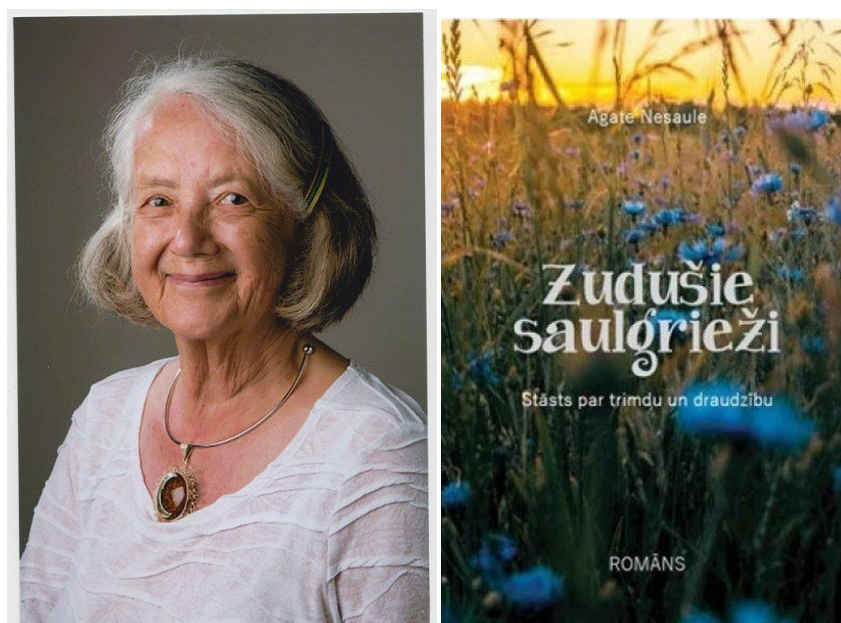
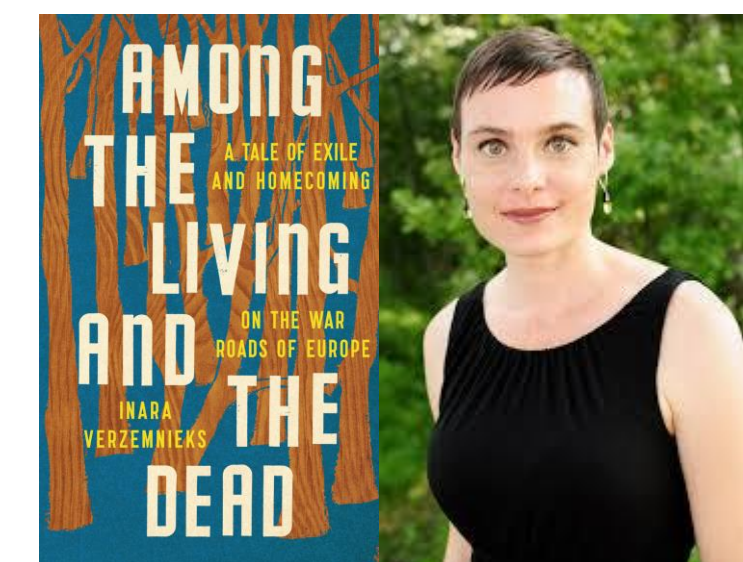
Jūras sāļums (*II pasaules kara bēgļu kuģa iznīcināšana*).

Rīga: Zvaigzne ABC, 2017.

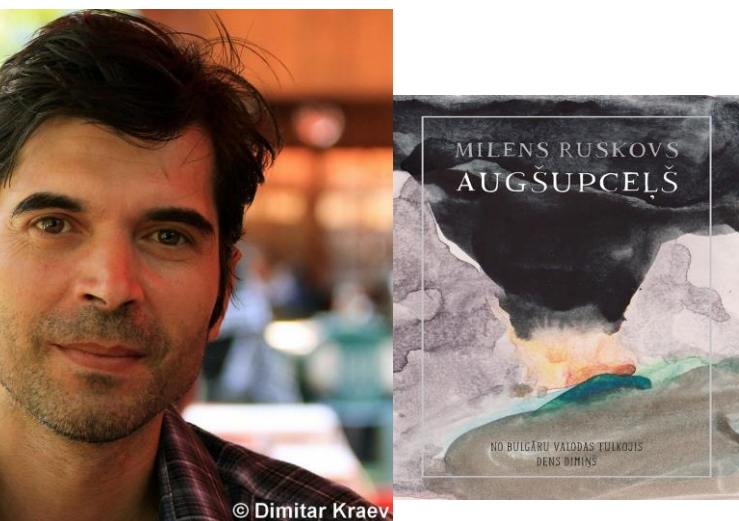
Inara Verzemnieks

Among the Living and the Dead. New York : W.W. Norton & Company, 2017, 2018 (*Sibīrijas izsūtījums*).

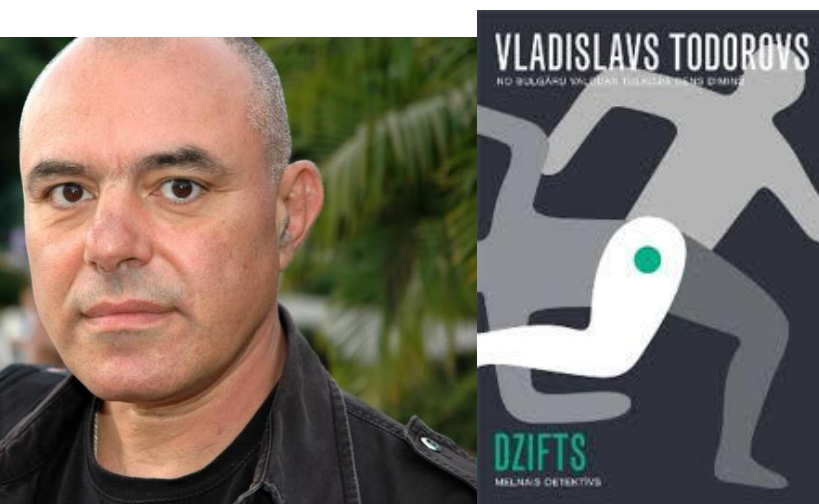
Agate Nesaule (1938). “Zudušie saulgrieži”, Rīga: Vesta LK, 2019 (*divu draudzeņu gaitas no trimdas sākuma līdz neatkarības atjaunošanai*).

BULGĀRU LITERATŪRA

Milens Ruskovs (1966). “Augšupceļš”. Rīga: Mansards, 2018
(*savdabīgs nācijas tapšanas stāsts nosacītas vēstules formā*);

Vladislavs Todorovs (1956). “Dzifts”. Rīga: Mansards, 2014
(*sociālisma īstenība melnā humora griezumā*);

Aleks Popovs (1966). “Misija Londonā”. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2011
(*mūsdienu migrācija – diplomāti un viesstrādnieki – komiskā skatījumā*);

Georgijs Gospodinovs (1968). “Dabiskais romāns”. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2008
(*spožs dzīves sadrumstalotības un atmiņas spēļu romāns*).

ALBĀŅU LITERATŪRA

Ismails Kadare (1936). Ziedoņa puķes, ziedoņa sals. Rīga: Atēna, 2006 (*koncentrēts albāņu vēstures un mūsdienu cilvēku izvēļu stāsts*).

POĻU LITERATŪRA

Dorota Maslovska (1983). Poļu-krievu karš zem sarkanbaltā karoga. Rīga: Dienas Grāmata, 2007 (*tragikomisks romāns par jaunatnes situāciju postsociālistiskā poļu mazpilsētā*).

Mūsu robežas ir mūsu talanta robežas, nevis valsts robežas.

Guna Zariņa

Paldies par uzmanību!